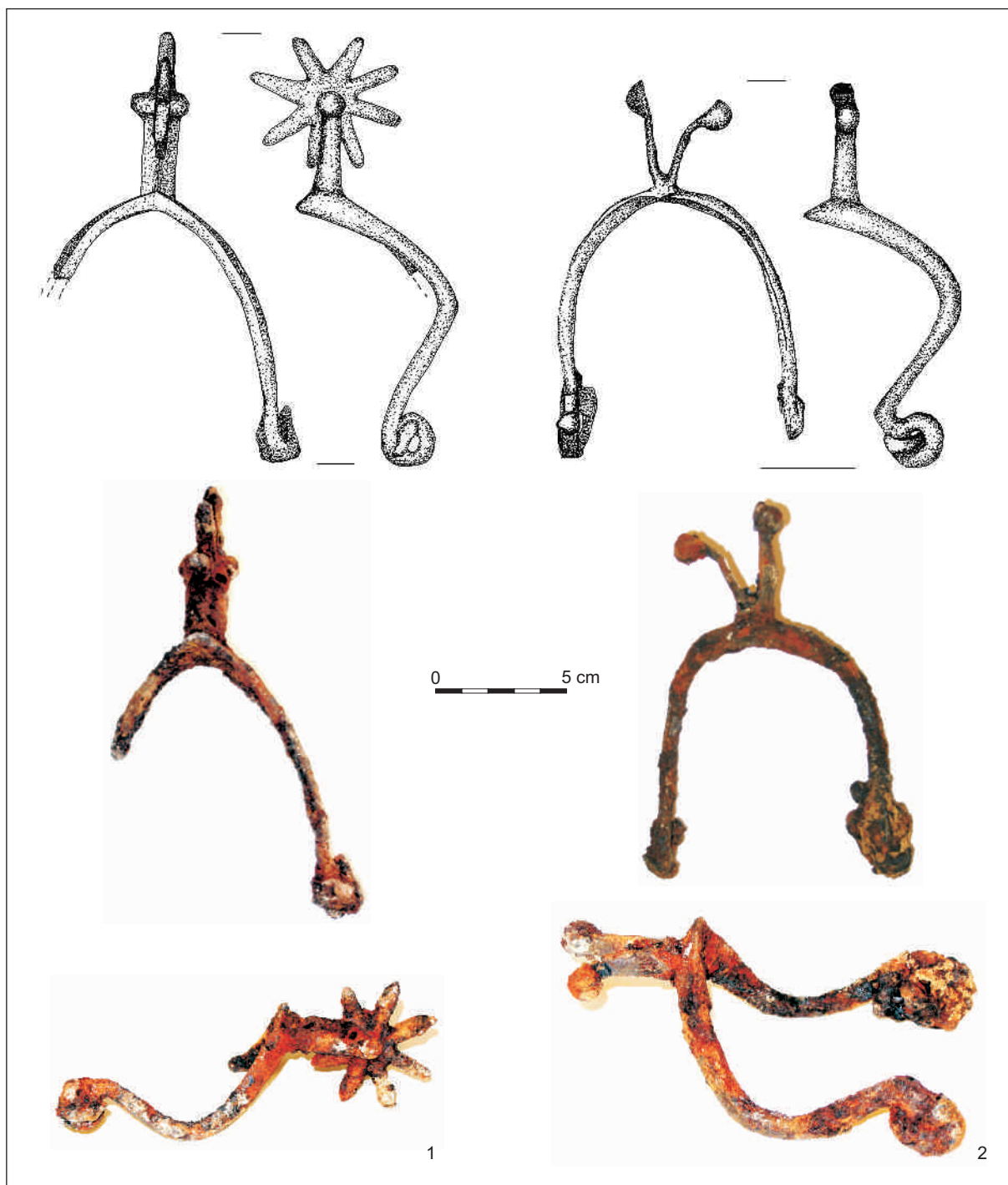

Późnośredniowieczne ostrogi z cmentarza przy kościele pw. św. Ducha w Sandomierzu

Late Medieval spurs from the cemetery by the church of the Holy Spirit in Sandomierz

Abstract: A grave containing a pair of iron spurs was discovered in a former cemetery by the Church of the Holy Spirit in Sandomierz. The finds could be dated to from the mid-14th to mid-15th c.

W 2008 r., podczas nadzorów archeologicznych nad pracami ziemnymi związanymi z podbijaniem fundamentów jednego z budynków należących do zespołu dawnego szpitala przy kościele pw. św. Ducha w Sandomierzu (woj. świętokrzyskie), ufundowanego w 1302 r., znaleziono dwie żelazne ostrogi. Miejsce odkrycia zabytków, to teren dawnego cmentarza przykościelnego, zlikwidowanego w połowie XIX w. (Florek 2012, 61-62). Zabytki wydobyto ze zniszczonego przez nowożytny wkop fundamentowy grobu, z głębokości ok.

Ryc. 1. Ostrogi z Sandomierza. Fot. i rys. M. Florek.

Fig. 1. Spurs from Sandomierz. Photo and drawing by M. Florek.

2 m poniżej obecnego poziomu terenu. Miały znajdować się przy nogach zmarłego, chociaż – biorąc pod uwagę stopień zniszczeń – nie można wykluczyć, że do warstwy zawierającej zniszczone pochówki trafiły przypadkowo. Wydaje się to jednak mało prawdopodobne, jako że mamy do czynienia nie z pojedynczym zabytkiem, lecz kompletem – parą ostróg. Zabytki obecnie znajdują się w zbiorach Muzeum Regionalnego w Stalowej Woli.

Pierwsza z ostróg (ryc. 1:1) ma ułamane jedno ramię kabłąka, druga (ryc. 1:2), o kabłąku zachowanym w całości, ma z kolei rozgięty bodziec, z którego wypadła stanowiąca jego zakończenie „gwiazdka”. Obie ostrogi stanowią niewątpliwie parę; mają profilowane, wygięte prawie pod kątem prostym ramiona kabłąków zakończone zaczepami w formie kółek z otworami, w których umieszczone były (zachowane fragmentarycznie) blaszki okuć rzemieni mocujących ostrogi do

buta. Bodźce (kolce), o owalnym przekroju, stosunkowo krótkie, rozwidlone na całej długości, zakończone są umieszczonymi po obu stronach półkulistymi guzkami mieszczącymi gniazda osi, na której obracały się ośmioramienne „gwiazdki”. Rekonstruowane wymiary ostróg: dł. całkowita – 16,5 cm; rozstaw ramion kabłąka – 10,5 cm; dł. bodźca bez gwiazdki – 4,0 cm; średn. „gwiazdki” – 5,5-5,8 cm.

Biorąc pod uwagę formę – zwłaszcza łukowaty, silnie wygięty kształt ramion kabłąka z zaczepami z jednym otworem na ramię – długość i kształt bodźca z ruchomą „gwiazdką”, wydają się być one najbliższe wariantowi F wg S. Kołodziejskiego (1985, 167), używanemu między połową XIV a połową XV w. (*ibidem*, 170). W tym też przedziale czasowym należy datować opisywane ostrogi.

Marek Florek

Bibliografia

Florek M.

2012 *Średniowieczne i nowożytnie cmentarze Sandomierza (od początku XI do końca XVIII wieku)*, Pamiętnik Sandomierski 4, s. 39-71.

Kołodziejski S.

1985 *Les éperons à molette du territoire de la Petite Pologne au Moyen Âge*, [w:] *Mémoires Archéologiques*, red. A. Kokowski, Lublin, s. 161-179.